

KURUMLAR VERGİSİ KANUNUNDA İNDİRİLECEK ve İNDİRİLEMAYECEK GİDERLER

Gülümser ONGUN^(*)

1 - GİRİŞ

Ticari kazancın tespitinde gayri safi kazançtan indirilecek giderlerde temel kural kazancın elde edilmesi ve devam ettirilmesi için yapılmış olup olmadığıdır. Bu tür giderler, genel giderler olarak adlandırılmakta ve safi kazancın hesaplanmasında önemli yer tutmaktadır. Gayrisafi kazançtan indirilmesi gereken diğer giderler ise şöyle sıralanabilir; Sosyal giderler, zarar-zıyan ve tazminatlar, seyahat giderleri, taşıt giderleri, vergi, resim ve harçlar, amortismanlar, sendikalara ödenen aidatlar, bireysel emeklilik sistemine ödenen katkı paylarıdır.¹

Konunun etraflıca irdelenebilmesi açısından öncelikle mevzuat bilgisine yer verilecek, olup, Gelir Vergisi Kanunu 40 ve 41. maddeleri ile Kurumlar Vergisi Kanunu 8. ve 11. maddeleri irdelenecek, sonrasında tebliğlerde ve diğer kaynaklarda yer alan ihtilaflı veya ayrıcalıklı hususlar açıklanmaya çalışılacaktır.

2- KURUM KAZANCININ TESPİTİNDE İNDİRİLECEK GİDERLER

2.1- Gelir Vergisi Kanunu 40. Maddede Yer Alan İndirilecek Giderler

Kurumlar Vergisi Kanununun 6. maddesinde “Kurumlar Vergisi, mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanır ve safi kurum kazancının tespitinde, Gelir Vergisi Kanununun ticari kazanç hakkındaki hükümleri uygulanır...” denilmektedir. Kanun hükmünden de anlaşılacağı üzere, safi kazancın tespitinde GVK’nun ticari kazanç hükümleri dikkate alınacaktır. GVK’na göre, ticari kazancın tespitinde indirilecek giderler ise söz konusu kanunun 40. maddesinde sayılmıştır. Buna göre, ticari kazancın tespitinde indirilecek giderler aşağıda yer almaktadır.²

^(*) Vergi Müfettiş Yardımcısı

¹ dengeymm.com.tr-07.02.2012, İndirilebilecek giderler.

² dengeymm.com.tr-07.02.2012, İndirilebilecek giderler.

1- Safi kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için yapılan genel giderler;

Genel giderlerin ticari kazancın tespitinde indirilebilmesi için gerekli şartlar şunlardır:

a) Yapılan gider, ticari kazancın elde edilmesi ve idamesi ile doğrudan ilgili olmalıdır.

b) Gider karşılığında sabit kıymet iktisap edilmiş olmamalıdır.

c) Gider, kanunen kabul edilebilir nitelikte olmalıdır. Genel olarak işletmelerce yapılan bu tür giderler ise şunlardır; Ücret giderleri, personelle ilgili diğer giderler, ısıtma, aydınlatma ve su giderleri, iletişim giderleri, sigorta giderleri, kira giderleri ,temsil ve ağırlama giderleri, reklam, kırtasiye ve demirbaş giderleri, meslek örgütlerine ait aidatlar, gayrimenkul ve gayrimenkul gibi değerlendirilen sabit kıymetlerin normal bakım ve onarım giderleri, finansman giderleri, kanunların zorunlu kıldığı ödemeler, yurtdışı büro giderleri ve diğer genel giderler.

2- Sosyal giderler;

Gelir Vergisi Kanununun 40/2 maddesinde yer alan bu tür giderler, ticari kazancın tespitinde indirim konusu yapılacak giderlerdendir. Bunlar, hizmetli ve işçilerin iş yerinde veya iş yerinin müstemilasında iâşe ve ibate giderleri, tedavi ve ilaç giderleri, sigorta primleri ve emekli aidatı ve 27. maddede yazılı giyim giderleridir.

3- Zarar- ziyan ve tazminatlar;

Ticari kazancın tespitinde, indirilebilecek zarar-ziyan ve tazminatın nitelikleri şöyle sıralanabilir:

a) İşle ilgili olmalıdır.

b) Zarar-ziyan ve tazminat mukavelename, ilam veya kanun emrine dayanmalıdır.

c) Zarar-ziyan ve tazminatın teşebbüs sahibinin suçundan doğmamış olması gerekmektedir.

4- Seyahat ve ikamet giderleri;

GVK 40/4 maddesine göre, işle ilgili, işin ehemmiyeti ve genişliği ile mütenasip, seyahat maksadının gerektirdiği süreyle sınırlı olarak yapılan bu tür giderler, ticari kazancın tespitinde gider olarak indirilebilir.

5- Kiralama yoluyla edinilen veya işletmeye dahil olan ve işte kullanılan taşıtların giderleri;

Gelir Vergisi Kanununun 40/5 maddesinde kapsanan giderler, genel olarak taşıtların tamir, bakım, yakıt ve benzeri cari giderleridir. Taşıtların kira giderleri ise G.V.K."nın 40/1 maddesine göre giderleştirilmelidir.

6- Vergi, resim ve harçlar;

İşletme ile ilgili olmak şartıyla; bina, arazi, gider, istihlak, damga, belediye vergileri, harçlar ve kaydiyeler gibi aynı vergi, resim ve harçlar indirim konusu yapılabilmektedir. Buradan anlaşılması gereken, kişinin mali iktidarını vergilendirmeyi amaçlayan şahsi vergiler dışında kalan resim ve harçlardır.

7- VUK hükümlerine göre ayrılan amortismanlar;**8- İşverenlerce, Sendika Kanunu hükümlerine göre sendikalara ödenen aidatlar;**

GVK madde 40/8'e göre, ödenen aidatın bir aylık tutarı, işyerinde işçilere ödenen çıplak ücretin bir günlük toplamını aşamaz, aşan ödemelere ilişkin giderler kabul edilmemektedir.

9- İşverenler tarafından ücretliler adına bireysel emeklilik sistemine ödenen katkı payları;

Gerek işverenler gerekse ücretliler tarafından B.E.S.'ne ödenen ve vergi matrahının tespitinde dikkate alınan katkı paylarının toplamı, bu kanunun 63. madde birinci fıkrasının (3) numaralı bendinde belirlenen oran ve haddi(aylık ücretin %10 ve yıllık asgari ücret tutarını) aşamaz.

10- Fakirlere yardım amacıyla gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıflara Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bağışlanan gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddelerinin maliyet bedeli; giderleri, tedavi ve ilaç giderleri, sigorta primleri ve emekli aidatı ve 27. maddede yazılı giyim giderleridir.

2.2- Kurumlar Vergisi Kanununa Göre İndirilecek Giderler

2.2.1- 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu Kapsamında İndirilecek Giderler

5520 Sayılı Kurumlar vergisi 8. maddesinde indirilecek giderler aşağıdaki gibi sayılmıştır. Ticarî kazanç gibi hesaplanan kurum kazancının tespitinde, mükellefler aşağıdaki giderleri de ayrıca hası-lattan indirebilirler:

1- Menkul kıymet ihraç giderleri. Bu giderler arasında senetlerin kağıt ve basım giderlerini, mahke-me, noter ve diğer tasdik ve tescil giderlerini, damga vergisini ve ihraç dolayısıyla ödenen sair harç ve resimleri, ihraç dolayısıyla bankalara verilen komisyonları, hisse ve tahvil senetlerinin borsaya kaydı için yapılan giderleri ve bunlara benzer diğer her türlü giderleri saymak mümkündür.³

2- Kuruluş ve örgütlenme giderleri. Kurumların kuruluşları sırasında yapılan; ana sözleşmenin ha-zırlanması, kuruluş genel kurul toplantılarının yapılması, tanıtma ve reklam gibi kuruluş ve örgütlen-meye ilişkin bir takım giderlerin kurum kazancından indirilebilmesi mümkündür.⁴

3- Genel kurul toplantıları için yapılan giderler ile birleşme, devir, bölünme, fesih ve tasfiye gider-leri. Genel kurul toplantıları için kurum tarafından yapılacak giderler; ilan ve posta giderleri, toplantı salonu kira bedeli ve benzeri giderlerden oluşur. Genel kurul toplantılarında, genel kurul üyelerinin ağırlanmaları ile ilgili giderler, genel örf ve adetlere uygun temsil ve ağırlama gideri niteliğinin ötesine geçmemek koşuluyla gider kaydedilebilir.⁵

4- Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde komandite ortağın kâr payı. Sermayesi payla-ra bölünmüş komandit şirketlerde kurumlar vergisi matrahı, şirket kazancından komandite ortaklara düşen pay dışındaki tutardan ibarettir. Komandite ortakların şirket kârından aldıkları pay, Gelir Vergisi Kanununun ticari kazançla ilgili hükümleri uyarınca şahsi ticari kazanç sayılmaktadır. Bu nedenle, söz konusu payın şirket bünyesinde kurumlar vergisine tabi tutulmaması için komandite ortağın kâr hissesi gider olarak hası-lattan indirilebilecektir. ⁶

5- Katılım bankalarının katılma hesabı karşılığında ödenen kâr payları katılım bankalarının faizsiz olarak kredi temin etmeleri karşılığında yaptıkları kâr payı ödemeleri, finansman gideri niteliğinde olduğundan söz konusu giderlerin Gelir Vergisi Kanununun 40 ıncı maddesinin (1) numaralı bendi uyarınca gider olarak dikkate alınabileceği tabiidir. Ayrıca, mükelleflerin katılım bankalarından sağla-dıkları bu nitelikteki krediler için hesapladıkları finansman giderleri de ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için yapılan genel gider mahiyetinde olduğundan, kurum kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınabilecektir.⁷

³ 1 Seri Nolu KV Genel Tebliği.

⁴ 1 Seri Nolu KV Genel Tebliği.

⁵ 1 Seri Nolu KV Genel Tebliği.

⁶ 1 Seri Nolu KV Genel Tebliği.

⁷ 1 Seri Nolu KV Genel Tebliği.

6- Sigorta ve reasürans şirketlerinde bilânço gününde hükmü devam eden sigorta sözleşmelerine ait olup, aşağıda belirtilen teknik karşılıklar;

a) Muallak hasar ve tazminat karşılıkları; tahakkuk etmiş ve hesaben tespit edilmiş hasar ve tazminat bedelleri veya bu hesap yapılmamışsa hasar ve tazminatın ve bunlarla ilgili tüm masrafların tahmini değerleri ile gerçekleşmiş, ancak rapor edilmemiş hasar ve tazminat bedelleri ve bunlara ilişkin masraflardan, reasürör payı düşüldükten sonra kalan tutar ile saklama payına isabet eden muallak hasar karşılığı yeterlilik farklarından oluşur.

b) Kazanılmamış prim karşılıkları; yürürlükte bulunan sigorta sözleşmeleri için tahakkuk etmiş primlerden, komisyonlar düşüldükten sonra kalan tutarın gün esasına göre bilânço gününden sonraya sarkan kısmından, aynı esasa göre hesaplanan reasürör payının düşülmesinden sonra kalan tutardır. Ancak bu tutar, nakliyat emtia sigortalarında, yıllık primin komisyon düşüldükten sonraki tutarından şirketlerin kendi saklama paylarında kalanının % 25'ini geçemez. Kazanılmamış prim karşılığının gün esasına göre hesaplanması mümkün olmayan reasürans ve retrosesyon işlemlerinde 1/8 yöntemi uygulanabilir.

c) Hayat sigortalarında matematik karşılıklar, her sözleşme üzerinden ayrı ayrı hesaplanır. Karşılıkların, gelirleri vergiden istisna edilmiş olan menkul kıymetlere yatırılan kısmına ait faiz ve kâr payları, giderler arasında gösterilemez.

(5766 sayılı Kanunun 20'nci maddesiyle değişen bent, Yürürlük; 2008 yılı kazançlarına uygulanmak üzere yayımı tarihinde)

d) Dengeleme karşılığı; takip eden hesap dönemlerinde meydana gelebilecek tazminat oranlarındaki dalgalanmaları dengelemek ve katastrofik riskleri karşılamak üzere sadece deprem ve mühendislik sigorta branşlarında verilen deprem teminatı için hesaplanan dengeleme karşılıklarından oluşur.⁸

e) Bir bilânço döneminde ayrılan sigorta teknik karşılıkları, ertesi bilânço döneminde aynen kara eklenir.

2.2.2- Kurumlar Vergisinde Götürü Gider Uygulaması

2.2.2.1- Yurt Dışında Yapılan İnşaat, Onarma, Montaj ve Teknik Hizmetlerden Sağlanan Hasılat

Yeni Kurumlar Vergisi Kanununun üçüncü maddesine göre, kanuni veya iş merkezlerinden herhangi birisi Türkiye'de bulunan kurumlar gerek Türkiye'de gerekse yabancı memleketlerde elde ettikleri kazanç ve iratların tamamı üzerinden vergilendirilmektedir. Bununla birlikte, yabancı memleketlerde elde edilerek Türkiye'de genel netice hesaplarına intikal ettirilen kazançlardan mahallinde ödenen benzeri vergiler, aynı Kanunun 33 üncü maddesi hükmü uyarınca Türkiye'de tarh olunan kurumlar vergisinden indirilebilmektedir.⁹

Yurt dışında inşaat, onarma, montaj ve teknik hizmet faaliyetlerinde bulunan kurumlar, bu işlerden elde ettikleri hasılatın binde beşini aşmamak şartıyla götürü olarak hesapladıkları giderleri, söz konu-

⁸ (*) (5766 sayılı Kanunla değişmeden önceki şekli) 4) Deprem hasar karşılıkları; yangın ve mühendislik sigorta branşlarında verilen deprem teminatı karşılığında alınan ve şirketlerin kendi saklama paylarında kalan primlerin 21/12/1959 tarihli ve 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununun 25 inci maddesi uyarınca hesaplanan kısmı ile önceki hesap dönemlerinde ayrılan karşılıkların yatırıldığı fonların gelirleri toplamından oluşur. Deprem hasar karşılığı hesabına intikal ettirilen primler, bu Kanunun uygulamasında kazanılmamış prim karşılığı hesaplamasına konu edilmez.

⁹ Cengiz Sazak, Götürü Gider Uygulaması, Mali Çözüm Sayı 96-2009, s.221-230.

su yurt dışı faaliyetlerden sağlanan kazançlardan düşecekler ve kalan kısmı Türkiye’de genel netice hesaplarına intikal ettireceklerdir. inşaat, onarma, montaj ve teknik hizmet faaliyetlerinde götürü gider uygulamasına esas alınacak hasılat, mükelleflerin bu faaliyetlerinden elde edilen ve genel esaslar çerçevesinde tevsik edilen döviz cinsinden yurt dışı hasılatı ifade etmektedir. Azami götürü gider tutarının hesaplanmasında, kazancın Türkiye’de genel netice hesaplarına intikal ettirildiği tarihte geçerli olan T.C. Merkez Bankası döviz alış kuru esas alınacaktır. Buna göre, azami götürü gider tutarı, mükellefin döviz cinsinden inşaat, onarma, montaj ve teknik hizmet hasılatına söz konusu tarihteki döviz kuruunun uygulanması suretiyle tespit edilecektir.¹⁰

5520 Sayılı Yeni Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 9/b. maddesi hükmüne göre, tam mükellefiyete tabi kurumların yurt dışı faaliyetlerden elde ettikleri zararlar kurum kazancından indirilebilmektedir. Bu zararların indirimine ilişkin uygulama esasları 03.04.2007 tarih ve 26482 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 1.Seri nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinin Yurt dışı zararların mahsubu başlıklı 9.3 bölümünde açıklanmıştır. Buna göre, yurt dışında inşaat, onarma, montaj ve teknik hizmetlere ilişkin faaliyetlerin zararlar sonuçlanmış olması götürü gider hesaplanmasına engel teşkil etmemektedir. Bu durumda, götürü olarak hesaplanan giderler, bu zararları artırıcı bir unsur olacak ve genel hükümler çerçevesinde indirim konusu yapılacaktır. Öte yandan, yurtdışında yapılan inşaat, onarma, montaj ve teknik hizmetlerden sağlanan kazançlar hakkında Kurumlar Vergisi Kanununun 9/b maddesine göre istisna uygulayan mükellefler de söz konusu faaliyetlerine karşılık olmak üzere götürü gider hesaplayabileceklerdir. Bu mükellefler, yurt dışındaki bu işlerle ilgili giderlerine karşılık olmak üzere götürü olarak hesapladıkları giderleri, söz konusu yurt dışı faaliyetlerden sağlanan kazançlardan düşecekler ve kalan kısmı Türkiye’deki genel netice hesaplarına intikal ettireceklerdir. Böylece Kurumlar Vergisi Kanununun 9/b maddesine göre kurumlar vergisinden müstesna tutulacak kazanç tutarı hesaplanan götürü gider tutarı kadar azalmış olacaktır.¹¹

2.2.2.2- Yurt Dışı Taşımacılık Hasılatı

Her türlü yurt dışı taşımacılık faaliyetinden döviz olarak sağlanan hasılat götürü gider uygulamasına konu olabilecektir. Götürü gider uygulaması açısından “Yurt dışı taşımacılık” ifadesinden, başlangıç veya bitiş noktasından herhangi biri veya her ikisi yurt dışında bulunan taşımacılık işlerinin anlaşılması gerekir. Yük taşımacılığının yanı sıra yolcu taşımacılığından sağlanan hasılat da götürü gider uygulamasına konu olabilecektir. Döviz olarak elde edilen yurt dışı taşımacılık hasılatının Türk Lirası karşılığının tespitinde, hasılatın kanuni defterlere kaydedildiği tarihte geçerli olan ve TC Merkez Bankasıncı tespit ve ilan edilmiş döviz alış kurları esas alınacaktır. Hasılatın kanuni süreden sonra kayıtlara intikal ettirilmesi halinde götürü gider uygulamasında dikkate alınacak hasılat, kayıtlara intikal ettirilmesi gerektiği tarihteki kur üzerinden hesaplanacaktır.¹²

2.3- Girişim Sermayesi Fonu ve İndirim Şartları

5520 sayılı Kanunla Vergi Usul Kanununa eklenen 325/A maddesiyle kurumlar vergisi mükellefle-

¹⁰ Cengiz Sazak, Götürü Gider Uygulaması, Mali Çözüm Sayı 96-2009, s.221-230.

¹¹ Cengiz Sazak, Götürü Gider Uygulaması, Mali Çözüm Sayı 96-2009, s.221-230.

¹² A. Murat Yıldız, Kurumlar Vergisi Beyanname Düzenleme Rehberi, Ankara Ser. Muh.Mali Müş. Odası,Mart, 2012.

rine, girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına sermaye olarak konulması veya girişim sermayesi yatırım fonu paylarının satın alınması amacıyla, ilgili dönem kazancından girişim sermayesi fonu ayırabilme imkanı getirilmiştir. 6322 sayılı Kanunla Kurumlar Vergisi Kanununun 10 uncu maddesine eklenen (g) bendi ile de Vergi Usul Kanununun 325/A maddesine göre girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarlar kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla kurum kazancından indirim konusu yapılabilecektir. Girişim sermayesi fonunun indirim konusu yapılabilmesi için;¹³

- İlgili yılda ayrılan fon tutarının beyan edilen gelirin %10'unu, toplam fon tutarının ise öz sermayenin %20'sini aşmaması (İki şartın birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.),

- Fonun ayrıldığı yılın sonuna kadar Türkiye'de kurulmuş veya kurulacak olan ve Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenleme ve denetimine tabi girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya fonlarına yatırım yapılması,

- Ayrılan fon tutarının ilgili yılın kurumlar vergisi beyannamesinde ayrıca gösterilmesi gerekmektedir.

2.4- Türkiye'den Yurtdışı Mukimi Kişi ve Kurumlara Verilen Hizmetler

5520 sayılı Kanunla Kurumlar Vergisi Kanununun 10 uncu maddesine eklenen (ğ) bendi ile 15/6/2012 tarihinden itibaren uygulanmak üzere Türkiye'de yerleşmiş olmayan kişilerle, iş yeri, kanuni ve iş merkezi yurt dışında bulunanlara Türkiye'de verilen ve münhasıran yurt dışında yararlanılan *mimarlık, mühendislik, tasarım, yazılım, tıbbi raporlama, muhasebe kaydı tutma, çağrı merkezi ve veri saklama hizmeti* alanlarında faaliyette bulunan hizmet işletmeleriyle ilgili bakanlığın izni ve denetimine tabi olarak eğitim ve sağlık alanında faaliyet gösteren ve Türkiye'de yerleşmiş olmayan kişilere hizmet veren işletmelerin münhasıran bu faaliyetlerinden elde ettikleri kazancın %50'sinin beyan edilen kurum kazancından indirilebileceği hüküm altına alınmıştır. İndirimden yararlanma şartları aşağıdaki gibi özetlenmiştir.¹⁴

İlgili şirketlerin ana sözleşmelerinde yer almak şartıyla sözü edilen hizmetlerden sadece birisi verilebileceği gibi birden fazlası da verilebilir. Sağlık ve eğitim alanında ise ilgili bakanlıklardan ruhsat ya da izin belgesi alınması suretiyle faaliyette bulunması gerekmektedir. Sağlık Bakanlığınca ruhsatlandırılmış olmak şartıyla sağlık turizmi ile uğraşan işletmelerin de indirimden faydalanması mümkündür.

Yapılan hizmet ile ilgili olarak düzenlenecek faturanın, yukarıda özellikleri açıklanan yurt dışı mukimi kişi ve/veya kurum adına düzenlenmesi gerekmektedir. Sağlık alanında ise ikili sosyal güvenlik anlaşması bulunması durumunda ülkelerde yerleşik olanlara verilen hizmetin bedeli karşılığı fatura Sosyal Güvenlik Kurumu adına da düzenlenebilir.

İndirim tutarı hesaplanırken; indirim kapsamında kabul edilen faaliyetlerden elde edilen hasılatтан bu faaliyetler nedeniyle yüklenilen gider ve maliyet unsurlarının düşülmesi sonucu bulunacak kazancın %50'si, kurumlar vergisi beyannamesinin "Kazancın Bulunması Halinde İndirilecek İstisna ve İndirimler" bölümünde gösterilmek suretiyle indirim konusu yapılabilecektir. Diğer indirim ve istisnalar ile geçmiş yıl zararları nedeniyle indirim konusu yapılamayan tutar izleyen dönemlere devredilemeyecektir. Faaliyet sonucunun zararlı olması halinde ise indirim söz konusu olmayacaktır.

¹³ 7 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği.

¹⁴ 7 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği.

Mimarlık, mühendislik, tasarım, yazılım, tıbbi raporlama, muhasebe kaydı tutma, çağrı merkezi ve veri saklama hizmetlerinin, Türkiye’de yerleşmiş olmayan kişilerle, iş yeri, kanuni ve iş merkezi yurt dışında bulunanlara; eğitim veya sağlık hizmetlerinin de Türkiye’de yerleşmiş olmayan kişilere verilmesi gerekmektedir.

2.5- Bağış ve Yardımlar

Bağış ve yardımlar ticari kazancın devamıyla ilgili bir harcama türü değildir. Fakat, kanun koyucu burada kendi yetkisini kullanarak belirli şartlara haiz bazı kanunlar çerçevesinde yapılan bağış ve yardımlara ait indirimlerin gerek ticari kazançtan gerekse kurum kazancından indirimini mümkün kılmıştır.¹⁵

Türkiye Kızılay Derneğine yapılan bağış veya yardımlar; 5904 sayılı Kanunla Kurumlar Vergisi Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına eklenen ve 3/7/2009 tarihinden itibaren yürürlüğe giren (f) bendi ile kurumlar vergisi mükellefleri tarafından Türkiye Kızılay Derneğine makbuz karşılığı yapılan nakdî bağış veya yardımların tamamı, Kanunun yürürlük tarihinden itibaren kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde gösterilmek şartıyla kurum kazancından indirilebilecektir. Anılan Derneğe yapılacak aynı bağış ve yardımlar ise Kurum kazancının %5’i ile sınırlı olmak şartıyla indirilebilecektir.¹⁶

Kamuya yararlı derneklere yapılan bağış ve yardımlar genel olarak ticari kazancın elde edilmesi veya idame ettirilmesi ile ilgili olmadıkları halde bir takım sosyal ve kültürel amaçların gerçekleştirilmesi için yapılmaktadır. Bu yönüyle vergi mükellefleri yapmış oldukları bağışlar ile işletmenin kuruluş amaçlarından biri olan sosyal sorumluluğu yerine getirirken diğer taraftan yapılan bağış ile kamu hizmeti niteliğinde bir iş yapılmakta ve devlet kurumlarının yükü hafifletilmektedir.¹⁷

Yükseköğretim kurumlarına yapılacak bağış ve yardımlar; 5904 sayılı Kanunla yapılan bu değişiklikle birlikte, Kanunun yayım tarihinden (3/7/2009) itibaren üniversiteler ve yüksek teknoloji enstitülerine yapılan aynı veya nakdî bağış ve yardımların tamamı, beyanname üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla kurumlar vergisi matrahının tespitinde indirim konusu yapılabilecektir.”¹⁸

Ayrıca aşağıda yer alan Kanunlar çerçevesinde yapılan *bağış ve yardımlar* da gelir ve kurumlar vergisi matrahlarının tespiti esnasında indirim konusu edilebilir.¹⁹

- 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu çerçevesinde yapılan nakdi ve aynı bağış ve yardımlar,
- 5434 Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu çerçevesinde yapılan bağış ve yardımlar,
- 2955 sayılı Gülhane Askeri Tıp Akademisi Kanunu’nun çerçevesinde yapılan bağış ve yardımlar,
- 3708 sayılı Yüksek Öğrenim Kanunu çerçevesinde üniversitelere ve ileri teknoloji enstitülerine yapılan bağış ve yardımlar,
- 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu çerçevesinde yapılan para bağışları,

¹⁵ H Bülent KANTARCI; *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi~ Cilt: 18 Eylül 2004 Sayı: 3-4, S.141.*

¹⁶ 4 Seri Nolu KV Genel Tebliği.

¹⁷ Gökhan KORHAN, Fatih Sultan YAVUZ; Kamuya Yararlı Derneklere Yapılan Bağış ve Yardımların Vergi Matrahından İndirimi ve Muhasebeleştirilmesi, Mali Çözüm İSMMMO, 2008, Sayı 87, S.161.

¹⁸ 4 Seri Nolu KV Genel Tebliği.

¹⁹ A. Murat Yıldız, Kurumlar Vergisi Beyanname Düzenleme Rehberi, Ankara Ser. Muh.Mali Müş. Odası, Mart, 2012.

- 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) Kanunu çerçevesinde yapılan bağış ve yardımlar,
- 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun çerçevesinde yapılan bağış ve yardımlar,
- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna yapılan nakdi bağışlar,
- Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı Kanununa göre yapılan bağış ve yardımlar,
- Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Kanununa göre yapılan bağış ve yardımlar olarak kısaca sıralanabilir.

Ayrıca Kantarcı; gerçek anlamda bağış ve yardımın söz konusu olabilmesi için öncelikle verginin ödenmesi gerekliliğini vurgulamış, aksi halde bunun hayırseverlikten daha fazla mükellef açısından bir vergi indirim mekanizması olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir.²⁰

2.6- Özel Kanunlar Uyarınca Safi Kurum Kazancının Tespitinde İndirilecek Giderler

Safi kurum kazancının tespitinde indirilecek giderler sadece 193 sayılı GVK ile 5520 sayılı KVK'nda belirtilenler ile sınırlı değildir. Birçok özel Kanunda gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde indirilecek giderler belirtilmiş olup, bu giderler genellikle sosyal amaçlı bağış ve yardımlara ilişkindir. Özel Kanunlarda yapılan düzenlemeler uyarınca gelir ve kurumlar vergisi matrahlarının tespitinde gider olarak indirilmesi kabul edilen giderlerden bir kısmı aşağıdaki gibidir.²¹

1- Vergi Usul Kanunu'nun 270. maddesinin son fıkrası hükmünde, "*noter, mahkeme, kıymet takdiri, komisyon ve tellaliye giderleri, emlak alım ve taşıt alım vergilerini maliyet bedeline ithal etmekle veya genel giderler arasında göstermekte mükellefler serbesttir*" denilmek suretiyle bu giderlerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi matrahlarının tespitinde gider olarak dikkate alınabileceğine cevaz verilmiştir.

2- Katma Değer Vergisi Kanunu hükümleri çerçevesinde gelir ve kurumlar vergisi matrahının belirlenmesinde gider olarak indirilmesi kabul edilebilecek katma değer vergileri aşağıdaki şekilde sıralanabilir;

a) Binek otomobillerinin alış vesikalarında gösterilen katma değer vergisi gider veya maliyet olarak dikkate alınabilecektir. (K.D.V.K. Md.30/b ve Md. 58).

b) Zayi olan mallar nedeniyle indirim konusu yapılamayan katma değer vergileri gider olarak dikkate alınabilecektir. (K.D.V.K. Md. 30/c)

c) Promosyon ürünleri nedeniyle yüklenilen katma değer vergisinden satışı yapılan malın tabi olduğu orana isabet eden kısım hariç, kalan kısım gelir ve kurumlar vergisi açısından gider olarak dikkate alınabilir. (K.D.V.K. GT. 50)

d) Bankalarda yüklenilen KDV indirim konusu yapılamayacağından gider olarak dikkate alınabilir.

3- Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu'nun 14. maddesine göre, ticari maksatla kullanılan uçak ve helikopterler ile taşıt kiralama faaliyeti ile uğraşan işletmelerin bu amaçla kiraya verdikleri taşıtlar ile II Sayılı tarifiede belirtilen taşıtların motorlu taşıtlar vergisi, gelir ve kurumlar vergisi matrahlarının tespitinde gider olarak kabul edilir.

4- 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun 15. maddesinin 6/c alt bendi hükmü uyarınca, bankaların tasarruf mevduatı sigorta fonuna ödedikleri tutarlar kurumlar vergisi mükellefi olan bankaların kazancı-

²⁰ H Bülent KANTARCI; *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*~ Cilt: 18 Eylül 2004 Sayı: 3-4, S.141.

²¹ A. Murat Yıldız, Kurumlar Vergisi Beyanname Düzenleme Rehberi, Ankara Ser. Muh.Mali Müş. Odası, Mart, 2012.

nın tespitinde gider olarak dikkate alınabilecektir. Diğer taraftan mezkûr Kanunun 20. maddesinin 6/c bendinde, özel finans kurumlarında gerçek kişiler adına açılan özel cari hesaplarda ve kâr ve zarara katılma hesaplarında toplanan tasarrufların güvence altına alınması amacıyla Güvence Fonu oluşturulmuştur. Güvence Fonu'nun kaynakları; güvence primlerinden, 10. maddeye göre zamanaşımına uğrayan, özel finans kurumları nezdindeki hesap, emanet ve alacaklardan, kuruluş izni verilen özel finans kurumlarının kurucularının, 7. maddenin (2) numaralı fıkrasının (d) bendinde belirtilen asgari sermayenin yüzde onu tutarında Güvence Fonuna yatıracakları sisteme giriş payından, 8. maddesinin (2) numaralı fıkrası hükümleri çerçevesinde, devralan bakımından verilen hisse devir izinlerinde, özel finans kurumunun sermayesini temsil eden hisseleri devralan ortaklar tarafından, devralınan hisselerin nominal bedelinin veya borsa değeri daha yüksek olduğu takdirde borsa değerinin yüzde biri oranında Güvence Fonuna yatırılacak tutarlardan, Bankalar Kanunu hükümlerine aykırılık dolayısıyla özel finans kurumlarının görevli ve ilgili mensupları ile özel finans kurumlarına karşı işlenen suçlardan dolayı üçüncü kişilere karşı hükmolunacak adli para cezaları ile özel finans kurumlarına uygulanacak idari para cezalarının yüzde ellisinden ve Güvence Fonu mevcudunun gelirleri ile sair gelirlerden oluşur. Bu kapsamda olmak üzere özel finans kurumlarınca Güvence Fonuna ödenen primler, kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilecektir.

5- 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 4644 sayılı Kanunla değişik ek 3. maddesinde sportif faaliyetlerin desteklenmesi amacıyla gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin yapacakları aynı ve/veya nakdi harcamaların kazanç tespitinde gider olarak dikkate alınabileceği hüküm altına alınmıştır.

Sponsorluk harcamalarına ilişkin usul ve esaslar, 13.09.2001 tarih ve 24522 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak aynı gün yürürlüğe giren "Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Sponsorluk Yönetmeliği"nde düzenlenmiştir.

2.7- İndirilebilecek Gider Olarak 'Rüşvetin' Değerlendirilmesi

Tosun ve Bayar'ın (2005) yaptıkları rüşvetin indirilebilecek bir gider olup olmadığının araştırıldığı çalışmada GVK'nın 40 ve 41. maddelerinin konuya ilişkin yaklaşımı göz önünde bulundurularak, Türk vergi sisteminde rüşvetin gelirin elde edilmesi veya idamesi amacıyla ödenmesi halinde gayri safi gelirden indirilebileceği ifade edilmiş olup, VUK 227 uyarınca belgelendirilmesindeki güçlüğü dikkat çekilmiş, belgelendirilmesi halinde ise rüşvet TCK'nın 211. maddesi hükmünü ihlalini ikrarı olacağından, rasyonel bir davranış olarak kabul edilemeyeceği belirtilmiştir. Ancak belgelendirilme zorunluluğunu yurt dışında ödenen rüşvet için ortadan kaldıran, GVK'nun 40/1 parantez içi hükmüne (*ihracat, yurt dışında inşaat, onarma, montaj ve taşımacılık faaliyetlerinde bulunan mükellefler, bu faaliyetlerden döviz olarak elde ettikleri hasılatın binde beşini aşmamak şartıyla yurt dışındaki bu işlerle ilgili giderlerine karşılık olmak üzere götürü olarak hesapladıkları giderleri de indirebilirler*) dikkat çekilmiş olup, yurt dışında ödenen ve Türkiye açısından kanunlarda rüşvetin vergi matrahından indirilebilmesine olanak sağlayan eksikliğin, **GVK'nun 40/1 maddesindeki parantez içi hükmünün kaldırılması suretiyle tamamlanabileceği sonucuna varılmıştır.**²²

²² Dr. M.Umur TOSUN, İbrahim N. BAYAR; Türk Vergi Hukuku Açısından Uluslararası İşlemlerde Rüşvetin Önlenmesi, AÜHFYD Yıl 2005, 206-223.

2.8- Geçici Farkların İndirilmesi

Geçici farklar ilgili oldukları dönemde muhasebe kârı ve mali kârın farklılaşmasına neden olmakla birlikte daha sonraki dönemlerde ortadan kalkacak olan farklılıklardır.²³

İndirilebilir geçici farklar; bir varlığın veya borcun kayıtlı değerinin geri kazanıldığı veya ödendiği dönemlerde mali kârın hesaplanmasında vergi matrahını azaltan işleve sahiptirler. İndirilebilir geçici farklar, gelecek dönemlerde işletmenin karşı karşıya kalacağı vergi yükünü azaltacağından, bu geçici farklar üzerinden ertelenmiş vergi varlığı hesaplanmakta ve hesaplanan bu vergi varlıkları muhasebeleştirilmektedir²⁴

3- KURUM KAZANCININ TESPİTİNDE KANUNEN KABUL EDİLMİYEN GİDERLER

3.1- Gelir Vergisi Kanununa Göre İndirilemeyecek Giderler

GVK'nın "Gider kabul edilmeyen giderler" başlıklı 41. maddesi hükmü uyarınca, ticari kazancın tespitinde indirimi kabul edilmeyen giderlerin, safi kurum kazancının tespitinde de hasılatından indirilmesi mümkün değildir. Anılan madde de yer alan giderler kurumlar vergisi mükellefleri arasında işlerliği, sadece eshamlı komandit şirketlerde komandite ortakların kendileri ile aile fertlerine yapılacak ödemelerin kurum hasılatından indirilememesi ile sınırlıdır.²⁵

3.2- Kurumlar Vergisi Kanununa Göre İndirilemeyecek Giderler

GVK'nın 41., 5520 sayılı KVK'nın ise 11. maddelerinde safi kurum kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınması mümkün olmayan harcamalar hüküm altına alınmıştır. Buna göre söz konusu maddelerde yer alan ve ticari bilanço karının tespiti aşamasında gider olarak dikkate alınan harcamaların kanunen kabul edilmeyen gider olarak kurum kazancına dahil edilmesi gerekmektedir.²⁶

Bu kapsamda; işletme sahibi ile eşinin çocuklarının işletmeden çektikleri paralar ile aynen aldıkları diğer değerler, teşebbüs sahibinin kendisine, eşin, küçük çocuklarına işletmeden ödenen aylıklar, ücretler, ikramiyeler, komisyonlar vb, ödemeler, teşebbüs sahibinin işletmeye koyduğu sermaye için yürütülecek faizler, teşebbüs sahibinin, eşinin ve küçük çocuklarının işletmeden olan alacakları üzerine yürütülecek faizler, Kurumlar Vergisi Kanunu (KVK) 13. maddesi kapsamında transfer fiyatlandırması hükümleri çerçevesinde emsallere uygun olmayan fiyat ya da bedeller üzerinden yapılacak işlemler, her türlü para cezaları ve vergi cezaları ile teşebbüs sahibinin suçlarından doğan tazminatlar, kiralama yoluyla edinilen ya da işletmede kayıtlı taşıtların işletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili olmayanların giderleri ve amortismanları gider olarak indirilemeyecektir.²⁷

3.2.1- 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda Sayılan İndirilemeyecek Giderler

5520 Sayılı Kurumlar Vergisi madde 11'de indirilemeyecek giderler aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

²³ Ömer Tekşen (Yrd. Doç. Dr.); TMS-12 Gelir Vergileri Standardına Göre Ertelenmiş Verginin İncelenmesi ve Muhasebeleştirilmesi; Süleyman Demirel Üniv. İ.İ.B.F. Dergisi, Y.2010, S.2, s.297-317.

²⁴ Emrah FERHATOĞLU, Tunç KÖSE, "AR-GE indiriminin Gelir Vergilerine ilişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS-12) Bakımından Değerlendirilmesi", Mali Çözüm Dergisi, Sayı:94, 2009, s.44.

²⁵ A. Murat Yıldız, Kurumlar Vergisi Beyanname Düzenleme Rehberi, Ankara Ser. Muh.Mali Müş. Odası, Mart, 2012.s.92.

²⁶ A. Murat Yıldız, Kurumlar Vergisi Beyanname Düzenleme Rehberi, Ankara Ser. Muh.Mali Müş. Odası, Mart, 2012.s.92-93.

²⁷ Dr.Yasemin TAŞKIN, Vergi Planlaması Yönetimi Olarak Amortismanların VUK ve Muh. Standartları Açısından Değerlendirilmesi, Mali Çözüm İSMMMÖ, Kasım-Aralık 2012, s. 102.

(1) Kurum kazancının tespitinde aşağıdaki indirimlerin yapılması kabul edilmez:

a) Öz sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faizler.

b) Örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkları ve benzeri giderler.

c) Transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılan kazançlar.

ç) Her ne şekilde ve ne isimle olursa olsun ayrılan yedek akçeler (Türk Ticaret Kanununa, kurumların kuruluş kanunlarına, tüzüklerine, ana statülerine veya sözleşmelerine göre safî kazançlardan ayırdıkları tüm yedek akçeler ile Bankacılık Kanununa göre bankaların ayırdıkları genel karşılıklar dahil).

d) Bu Kanuna göre hesaplanan kurumlar vergisi ile her türlü para cezaları, vergi cezaları, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ödenen cezalar, gecikme zamları ve faizler ile Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ödenen gecikme faizleri.

e) Kanunlarla veya kanunların verdiği yetkiye dayanarak tespit edilen hadler saklı kalmak kaydıyla, menkul kıymetlerin itibarî değerlerinin altında ihracından doğan zararlar ile bu menkul kıymetlere ilişkin olarak ödenen komisyonlar ve benzeri her türlü giderler.

f) Kiralama yoluyla edinilen veya işletmede kayıtlı olan; yat, kotra, tekne, sürat teknesi gibi motorlu deniz taşıtları ile uçak, helikopter gibi hava taşıtlarından işletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili olmayanların giderleri ve amortismanları.

g) Sözleşmelerde ceza şartı olarak konulan tazminatlar hariç olmak üzere kurumun kendisinin, ortaklarının, yöneticilerinin ve çalışanlarının suçlarından doğan maddî ve manevî zarar tazminat giderleri.

h) Basın yoluyla işlenen fiillerden veya radyo ve televizyon yayınlarından doğacak maddî ve manevî zararlardan dolayı ödenen tazminat giderleri.

ı) Her türlü alkol ve alkollü içkiler ile tütün ve tütün mamullerine ait ilan ve reklam giderlerinin % 50'si. Bakanlar Kurulu bu oranı % 100'e kadar artırmaya veya sıfıra kadar indirmeye yetkilidir.

i) **(6322 sayılı kanunun 37. maddesiyle eklenen bent; Yürürlük 15.06.2012)** Kredi kuruluşları, finansal kuruluşlar, finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri dışında, kullanılan yabancı kaynakları öz kaynaklarını aşan işletmelerde, aşan kısma münhasır olmak üzere, yatırımın maliyetine eklenenler hariç, işletmede kullanılan yabancı kaynaklara ilişkin faiz, komisyon, vade farkı, kâr payı, kur farkı ve benzeri adlar altında yapılan gider ve maliyet unsurları toplamının %10'unu aşmamak üzere Bakanlar Kurulunca kararlaştırılan kısmı. Belirlenecek oranı sektörler itibarıyla farklılaştırmaya Bakanlar Kurulu, bendin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

3.2.1- Bağış ve Yardımlar

Türkiye Kızılay Derneği İktisadi İşletmelerine yapılan bağış veya yardımların, kurumlar vergisi matrahının tespitinde indirim konusu yapılabilmesi mümkün değildir.²⁸

3.2.3- Genel Kurul Üyelerinin Genel Kurula Katılmak İçin Yaptıkları Giderler

Genel kurul üyelerinin genel kurula katılmak için yaptıkları giderler kurumlarca karşılanırsa dahi gider kaydedilemez. Çünkü bu tür giderler genel kurul yapan kuruma ait giderler olmayıp, ortakların kuruma koydukları sermayelerinin idaresi ile ilgili giderlerdir.

²⁸ 4 Seri Nolu KV Genel Tebliği.

4- SONUÇ

İşletmelerin vergi planlaması yapmaları yanında çeşitli kanunlarda yer alan gider hükümlerini kullanarak ödeyecekleri vergileri azaltmaları da mümkündür. İşletmelerin yatırım ve finansman kararları üzerinde etkili olan bu gider hükümleri Gelir Vergisi Kanunu ve Kurumlar Vergisi Kanunu'nda yer almaktadır. Vergiye tabi gelirin ve kurum kazancının tespitinde bu giderler indirilmekte ve ödenecek vergi miktarı bulunmaktadır.²⁹

Çalışmamızda Kurumlar Vergisi Kanununda; indirilecek giderler ve kanunen kabul edilmeyen giderler incelenmiş olup, bu alandaki genel bilgiler ortaya konulurken, bazı özellikli hususlar (rüşvet, geçici farklar) açıklanmaya çalışılmıştır. Bu çalışmanın; konumuzla ilgili olarak genel bir bakış açısı oluşturması ve bazı mevzuat eksikliklerimize dikkat çekmesi açısından, yararlı olacağını düşünmekteyiz.

KAYNAKÇA

- A. Murat Yıldız, Kurumlar Vergisi Beyanname Düzenleme Rehberi, Ankara Serbest Muh.Mali Müş. Odası,Mart, 2012
- Beyanname Düzenleme Kılavuzu, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, Ocak, 2012.
- Cengiz Sazak, Götürü Gider Uygulaması, Mali Çözüm Sayı 96-2009, s.221-230.
- Denge İzmir Bağımsız Denetim YMM A.Ş., İndirilebilecek giderler. (dengeymm.com.tr-07.02.2012)
- Emrah FERHATOĞLU, Tunç KÖSE, "AR-GE indiriminin Gelir Vergilerine ilişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS-12) Bakımından Değerlendirilmesi", Mali Çözüm Dergisi, Sayı:94, 2009, s.33-58.
- Gökhan KORHAN, Fatih Sultan YAVUZ; Kamuya Yararlı Derneklere Yapılan Bağış ve Yardımların Vergi Matrahından İndirimi ve Muhasebeleştirilmesi, Mali Çözüm İSMMMÖ, 2008, Sayı 87, S.153-162.
- H. Bülent KANTARCI; *iktisadi ve idari Bilimler Dergisi Cilt: 18 Eylül 2004 Sayı: 3-4, S.135-142.*
- Ömer Tekşen (Yrd. Doç. Dr.); TMS-12 Gelir Vergileri Standardına Göre Ertelenmiş Verginin İncelenmesi ve Muhasebeleştirilmesi; Süleyman Demirel Üniv. İ.İ.B.F. Dergisi, Y.2010, S.2, s.297-317
- M. Umur TOSU (Dr.); N, İbrahim N. BAYAR; Türk Vergi Hukuku Açısından Uluslar arası İşlemlerde Rüşvetin Önlenmesi, AÜHFD Yıl 2005, 206-223.
- Türk Vergi Kanunları, Vergi Müfettişleri Derneği, Ağustos 2012.
- Dr. Yasemin TAŞKIN, Vergi Planlaması Yönetimi Olarak Amortismanların VUK ve Muh. Standartları Açısından Değerlendirilmesi, Mali Çözüm İSMMMÖ, Kasım-Aralık 2012, s. 99-112.
- 1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği.
- 4 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği.
- 7 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği.

²⁹ Dr.Yasemin TAŞKIN, Vergi Planlaması Yönetimi Olarak Amortismanların VUK ve Muh. Standartları Açısından Değerlendirilmesi, Mali Çözüm İSMMMÖ, Kasım-Aralık 2012, s. 102.